

Teknisk faktaark

18. februar

Økonomi- og arbejdsudbudsvirkninger af *Politisk aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse*

Med aftalen *Politisk aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse* omlægges ungdomsuddannelses- og institutionslandskabet til en ny struktur.

Prioritering

Aftalen indebærer merudgifter på 2,3 mia. kr. i 2030 til det nye ungdomsuddannelses- og institutionslandskab, hvilket er omtrent de varige merudgifter, jf. tabel 1. Merudgifterne skal ses i lyset af dels, at det beregningsteknisk er lagt til grund, at eleverne i gennemsnit oplever længere uddannelsesforløb og dels, at der lægges op til, at taxameterudgiften pr. elev på epx vil være højere end på de undervisnings- og uddannelses-tilbud, der integreres i epx. Forlængelsen af uddannelsesforløb indebærer øgede driftsudgifter, mindreindtægter fra strukturel beskæftigelse samt øgede SU-udgifter. Højere taxameterudgifter pr. elev på epx skal bl.a. ses i lyset af, at eleverne på epx vil modtage både teoretisk og praktisk undervisning og derfor skal have adgang til udstyr og værksteder samt et tilsvarende behov for brede undervisningskompetencer. Skønnene afspejler desuden den forudsatte aktivitet på uddannelserne, som er behæftet med betydelig usikkerhed.

Med aftalen lægges der samtidig op til en større omlægning af institutionslandskabet for ungdomsuddannelserne, hvor nogle institutioner opdeles eller fusioneres. Der afsættes derfor 0,6 mia. kr. i gennemsnit over årene 2027-2034, svarende til samlet 4,8 mia. kr., til implementering af epx og omlægning af ungdomsuddannelses- og institutionslandskabet.

Finansiering

Finansieringen tilvejebringes bl.a. fra den økonomiske ramme til styrkelse af erhvervsuddannelserne, effektivisering af indkøb på de statsligt selvejende uddannelsesinstitutioner og reserven fra *Aftale om styrket FGU*.

Med aftalen ændres reglerne fra 2030 og frem, så der fremadrettet kun ydes statsligt tilskud til efterskoleophold op til og med 41 uger pr. elev pr. skole i 8., 9. og 10. skoleår. Provenuet anvendes til at finansiere en pulje, der skal understøtte at elever fra familier med en relativt lav husstandsindkomst, kan modtage tilskud til ophold på efterskoler og frie fagskoler i det 10. skoleår.

Som en del af *Aftale om styrkede gymnasiale uddannelser* fra 2016 blev der afsat 56,5 millioner kroner årligt fra 2025 og frem til en pulje til kvalitetsudvikling mv. til de gymnasiale uddannelser. Med aftalen omprioriteres midler fra puljen til kvalitetsudvikling mv. til de gymnasiale uddannelser til aftaleøkonomien fra 2027-2029.

Herudover finansieres aftalen af et træk på råderummet på 0,08 mia. kr. i 2028, 1,9 mia. kr. i 2029 og 2,0 mia. kr. i 2030. Råderumstrækket håndteres inden for de udgiftsmæssige rammer frem mod 2030 (finanspolitisk råderum) og i kommende økonomiske planer i årene efter 2030.

De økonomiske konsekvenser forbundet med dele af aftalen skal DUT-forhandles med kommunerne og regionerne. En mere udspecificeret økonomitabel fremgår af appendiks.

Tabel 1

Provenuvirkning efter tilbageløb og adfærd af Politisk aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse

Mio. kr., 2025-pl	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2035	2040	2050
(1) Samlede tiltag	-10	-10	-90	-320	-2.190	-2.280	-2.700	-2.760	-2.280	-2.280	-2.330
- heraf driftsudgifter	0	0	-60	-60	-60	-610	-1.920	-2.140	-1.850	-1.850	-1.840
- heraf implementering af epx og om-lægning af uddannelses- og institutions-landskabet	-10	-10	-40	-270	-2.130	-1.680	-550	-80	0	0	0
- heraf arbejdsudbud	0	0	0	0	0	10	-230	-530	-430	-430	-490
(2) Finansiering	10	10	90	320	2.190	2.280	2.700	2.760	2.280	2.280	2.330
Afsatte rammer	10	10	0	190	190	270	350	350	350	350	350
- heraf midler fra forbedret indkøb på selvejende institutioner	0	0	0	190	190	200	200	200	200	200	200
- heraf ramme til styrkelse af erhvervsuddannelser	0	0	0	0	0	60	150	150	150	150	150
- heraf midler fra Aftale om styrket FGU	0	0	0	0	0	4	4	4	4	4	4
- heraf Børne- og undervisningsministeriets ramme	10	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kvalitetsudviklings midler til de gymnasiale uddannelser	0	0	60	60	60	0	0	0	0	0	0
Ændret tilskudsregler for kursusvarigheden på efterskolerne	0	0	0	0	0	10	60	60	60	60	60
Råderum	0	0	40	80	1.940	2.000	2.300	2.340	1.870	1.860	1.910
Balance (1) + (2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Anm.: Pga. afrundinger summerer alle delsummer ikke nødvendigvis til totalen. Beløb over 5 mio. kr. er afrundet til nærmeste 10 mio. kr., og beløb under 5 mio. kr. er afrundet til nærmeste hele mio. kr. Der udestår vurdering af evt. arbejdsudbudsvirkninger af puljen til efterskoleophold, som udbores ifm. udmøntningsmodel. Evt. provenumæssige konsekvenser heraf håndteres inden for den afsatte reserve til nye tiltag, opfølgning mv.

Kilde: Egne beregninger.

Elevstrømme og arbejdsudbudsvirkning

Aftalen medfører ændringer i det nuværende ungdomsuddannelseslandskab, hvilket potentielt kan påvirke de unges uddannelsesveje og derigennem det gennemsnitlige uddannelsesniveau i befolkningen. Det vurderes dog ikke muligt på forhånd at skønne over ændringer i befolkningens uddannelsesniveau på baggrund af aftalen, hvorfor det beregningsteknisk er lagt til grund, at aftalen ikke medfører ændringer i befolkningens uddannelsesniveau. Dette skal ses i lyset af, at aftalen indebærer en markant omlægning af ungdomsuddannelseslandskabet, og at der ikke tidligere er gennemført lignende omlægninger af ungdomsuddannelserne, der

kan lægges til grund for skøn over ændringer i befolkningens højest fuldførte uddannelsesniveau. De faktiske elevstrømme er behæftet med betydelig usikkerhed. Virkninger som følge af aftalen indregnes i de mellemfristede fremskrivninger, i takt med at de realiseres.

Vejene igennem ungdomsuddannelseslandskabet ændres som følge af aftalen. Det betyder, at undervisnings- og uddannelses tilbud påbegyndes – og fuldføres – i en ændret alder for nogle personer. Det er beregningsteknisk lagt til grund, at de mekaniske forskydninger i uddannelsesforløb påvirker uddannelsessammensætningen indtil det 35. leveår, men ikke på efterfølgende alderstrin.

Forskydninger af uddannelsesforløb skal ses i lyset af, at som følge af aftalen forudsættes nogle unge at tilgå andre undervisnings- og ungdomsuddannelses tilbud. Det indebærer bl.a., at det beregningsteknisk er lagt til grund, at unge, som i det nuværende ungdomsuddannelseslandskab tilgår hf, eux eller grundforløbets 1. del på erhvervsuddannelserne, efter omlægningen som udgangspunkt tilgår epX. Det følger mekanisk heraf, at disse unge *i gennemsnit* er indskrevet på ungdomsuddannelserne i længere tid end i det nuværende landskab. Samtidig er det lagt til grund, at unge, der ikke vil kunne tilgå de treårige gymnasiale uddannelser pga. skærpede karakterkrav, i stedet tilgår epX, og at varigheden af deres ungdomsuddannelsesforløb *i gennemsnit* er omtrent uændret. Yderligere er det lagt til grund, at unge, der i dag går i almene 10. klassetilbud, *i gennemsnit* påbegynder en ungdomsuddannelse i en yngre alder. Endeligt er det lagt til grund, at personer *i gennemsnit* er indskrevet på grundforløbets 2. del på erhvervsuddannelserne i en kortere periode.

De forskellige tiltag i aftalen har således modsatrettede virkninger, hvor indførelsen af epX *i gennemsnit* forlænger undervisnings- og uddannelsesforløb, mens omlægning af 10. klasse og kortere varighed af grundforløbets 2. del *i gennemsnit* forkorter undervisnings- og uddannelsesforløb.

De samlede virkninger af aftalen fuldt indfaset reducerer den strukturelle beskæftigelse som følge af en senere udtræden på arbejdsmarkedet. Det skyldes, at undervisnings- og uddannelsesforløb *i gennemsnit* forlænges, og at unge derfor *i gennemsnit* fuldfører deres uddannelsesforløb i en ældre alder end i det nuværende landskab.

Aftalen har dog en omtrent neutral virkning på den strukturelle beskæftigelse i 2030, *jf. tabel 2*. I 2031 reducerer aftalen den strukturelle beskæftigelse med 1.200 fuldtidspersoner og med 3.300 fuldtidspersoner i 2032. Denne profil afspejler primært, at unge forudsættes at tilgå hovedforløbet på erhvervsuddannelserne – hvor beskæftigelsesfrekvensen er høj – i en ældre alder, mens modgående virkninger ved henholdsvis omlægning af 10. klasse og kortere varighed af grundforløbets 2. del i mindre grad er indtruffet i omlægningens første år. I 2050 reducerer aftalen den strukturelle beskæftigelse med 1.950 fuldtidspersoner.

Virkingen af aftalen på det strukturelle antal ledige er omtrent neutral i 2030. Det strukturelle antal ledige reduceres med 100 helårspersoner i 2050. Dette afspejler,

at arbejdsstyrken alt andet lige reduceres, når personer udtræder på arbejdsmarkedet i en ældre alder.

Tabel 2
Virkning på strukturel beskæftigelse og det strukturelle antal ledige

	2030	2031	2032	2035	2040	2050
Strukturel beskæftigelse (fuldtidspersoner)	200	-1.200	-3.300	-1.900	-1.700	-1.950
En ny ungdomsuddannelse (epx)	0	-2.250	-6.300	-8.500	-9.250	-11.500
Skærpede karakterkrav	0	0	100	150	100	50
Omlægning af 10. klasse	200	1.050	2.300	5.150	6.050	8.000
Forkortet grundforløb 2	0	0	600	1.300	1.350	1.500
Ledighed (helårspersoner)	0	0	-50	-50	-100	-100

Anm.: Strukturel beskæftigelse og antal ledige er afrundet til nærmeste hele 50 personer. Pga. afrundinger summerer alle delsummer ikke nødvendigvis til totalen. Der udestår vurdering af evt. arbejdsudbudsvirkninger af puljen til efterskoleophold, som udbores ifm. udmøntningsmodel.

Kilde: Egne beregninger.

Velstandsvirkning

Velstanden målt ved strukturelt BNP kan påvirkes gennem dels ændringer i den samlede beskæftigelse og dels ændringer i timeproduktiviteten. Aftalen vurderes fuldt indfaset at reducere den samlede beskæftigelse, *jf. tidligere*, hvilket *isoleret set* skønnes mekanisk at have en negativ virkning på velstanden.

Aftalen har til hensigt at styrke attraktiviteten af ungdomsuddannelserne og facilitere muligheden for, at alle unge tager en gymnasial uddannelse, uanset hvilken uddannelsesvej de efterfølgende vælger. Det er bl.a. en ambition, at de unge, der i fremtiden søger en professions- eller erhvervsrettet uddannelse, får et stærkt udgangspunkt fagligt og menneskeligt, bl.a. således, at frafaldet mindskes på uddannelserne. Der kan ikke forlods skønnes over sådanne virkninger af reformen, og der kan tilsvarende være konsekvenser, der trækker i modsat retning.

Det vurderes dog ikke muligt på forhånd at skønne over ændringer i befolkningens uddannelsesniveau på baggrund af aftalen. Det er derfor mekanisk lagt til grund, at aftalen ikke medfører ændringer i befolkningens uddannelsesniveau, *jf. tidligere*. Det indebærer, at det ikke på forhånd er muligt at skønne over ændringer i timeproduktiviteten, hvorfor det beregningsteknisk mekanisk er lagt til grund, at aftalen ikke medfører ændringer i timeproduktiviteten. Det er derfor ligeledes beregningsteknisk lagt til grund, at velstanden udelukkende påvirkes gennem ændringer i den samlede beskæftigelse.

Aftalen vurderes at have en omtrent neutral virkning på velstanden i 2030, hvorefter velstandsvirkningen i de efterfølgende år er negativ *jf. tabel 3*. I 2050 vurderes aftalen at reducere velstanden med 1,9 mia. kr.

Tabel 3
Velstandsvirkning målt ved strukturelt BNP

	2030	2031	2032	2035	2040	2050
Mia. kr. (2025-niveau)	0,1	-0,9	-2,1	-1,7	-1,7	-1,9
En ny ungdomsuddannelse (epx)	0,0	-1,4	-4,1	-6,6	-8,2	-10,9
Skærpede karakterkrav	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Omlægning af 10. klasse	0,1	0,6	1,4	3,7	5,3	7,6
Forkortet grundforløb 2	0,0	0,0	0,5	1,1	1,2	1,4

Anm.: Virkningerne er afrundet til nærmeste 0,1 mia. kr. Pga. afrundinger summerer alle delsummer ikke nødvendigvis til totalen.

Kilde: Finansministeriet.

Implementering

Aftalen indebærer, at de første elever kan påbegynde epX i skoleåret 2030/2031, samt at 10. klasse omlægges fra skoleåret 2030/2031. Derudover indebærer aftalen, at skærpede karakterkrav til de treårige gymnasiale uddannelser træder i kraft med virkning fra skoleåret 2030/2031. Endeligt indebærer aftalen, at personer, der har fuldført en studiekompetencegivende uddannelse - herunder epX, kan optages på et forkortet grundforløbs 2. del på erhvervsuddannelserne fra sommeren 2032.

Det nye uddannelseslandskab træder i kraft med virkning fra skoleåret 2030/2031. Det afspejler, at der vil skulle foretages en række udviklings- og implementeringsopgaver, herunder udarbejdelse af nye fag, nye læreplaner og nye prøveformer, gennemførelse af en udbudsrunde med efterfølgende tilpasning af institutioner og faciliteter, inden reformen kan træde i kraft.

Appendiks: Detaljeret tabel over provenuvirkninger

Tabel 4

Provenuvirkning efter tilbageløb og adfærd af Politisk aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse

Mio. kr. (2025-pl)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2035	2040	2050
(1) Samlede tiltag¹	-10	-10	-90	-320	-2.190	-2.280	-2.700	-2.760	-2.280	-2.280	-2.330
Omlægning til ep ^{x2}	0	0	0	0	0	-380	-2.750	-3.450	-3.810	-4.170	-4.800
Omlægning af 10. klasse ³	0	0	0	0	0	250	670	860	1.480	1.840	2.380
Forkortelse af grundforløb 2 for udvalgte målgrupper ³	0	0	0	0	0	-10	510	410	640	660	700
Omlægning af institutionslandskabet	0	0	-40	-270	-2.130	-1.680	-550	-80	0	0	0
Øvrige tiltag	0	0	-10	-10	-10	-250	-340	-290	-390	-400	-400
- heraf ret til FGU	0	0	0	0	0	-60	-140	-140	-140	-140	-140
- heraf pulje til ophold på efterskoler og frie fagskoler ⁴	0	0	0	0	0	-30	-100	-110	-110	-110	-110
- heraf afledte virkninger på øvrige undervisnings- og uddannelsesstilbud mv. ⁵	0	0	0	0	0	-130	-40	10	-90	-100	-100
- heraf afskaffelse af deltagerbetaling til gymnasiale enkeltfag og almen voksenuddannelse	0	0	0	0	0	-20	-40	-40	-40	-40	-40
- heraf håndtering af ansøgere til gymnasiale uddannelser	0	0	-10	-10	-10	-20	-20	-20	-20	-20	-20
Ramme til implementeringsunderstøttelse mv.	-10	-10	-50	-40	-40	-210	-250	-200	-210	-200	-200
- heraf reserve til nye tiltag, understøttelse af og opfølgning på ep ^x -reformen og ekspertgruppen for stx, htx og hhx mv. ⁶	0	0	-50	-40	-40	-30	-100	-60	-70	-60	-70
(2) Finansiering	10	10	90	320	2.190	2.280	2.700	2.760	2.280	2.280	2.330
Afsatte rammer	10	10	0	190	190	270	350	350	350	350	350
- heraf midler fra forbedret indkøb på selvejende institutioner	0	0	0	190	190	200	200	200	200	200	200
- heraf ramme til styrkelse af erhvervsuddannelser	0	0	0	0	0	60	150	150	150	150	150
- heraf midler fra Aftale om styrket FGU	0	0	0	0	0	4	4	4	4	4	4
- heraf Børne- og Undervisningsministeriets ramme	10	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kvalitetsudviklingsmidler til de gymnasiale uddannelser	0	0	60	60	60	0	0	0	0	0	0
Ændret tilskudsregler for kursusvarigheden på efterskolerne	0	0	0	0	0	10	60	60	60	60	60
Råderum	0	0	40	80	1.940	2.000	2.300	2.340	1.870	1.860	1.910
Balance (1) + (2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Anm.: Pga. afrundinger summerer alle delsummer ikke nødvendigvis til totalen. Beløb over 5 mio. kr. er afrundet til nærmeste 10 mio. kr., og beløb under 5 mio. kr. er afrundet til nærmeste hele mio. kr.

1) I de første år efter omlægningen vil der være krydseffekter fra hhv. omlægning til ep^x og omlægning af 10. klasse, som indebærer afledte virkninger på udgifter til hhv. undervisningstilskud og SU på øvrige undervisnings- og uddannelsesstilbud. I disse år er ændringen i udgifterne henført til de pågældende undervisnings- og uddannelsesstilbud. Dette påvirker ikke skønnene efter indfasningsårene.

2) Inkluderer merudgifter til undervisningstilskud ved indførsel af ep^x samt mindreudgifter til uddannelsesstilbud, som omlægges eller justeres. Derudover indgår ændringer i SU-udgifter samt arbejdsudbud. SU-udgifterne afhænger bl.a. af, hvorvidt eleverne på det pågældende uddannelsesstilbud er over eller under 18 år. SU-udgifterne påvirkes derfor af omlægningen af 10. klasse, da det lagt til grund, at unge, der i dag går i almene 10. klassetilbud i gennemsnit påbegynder en ungdomsuddannelse i en yngre alder efter omlægningen.

- 3) Indebærer ændringer i undervisningstilskud, SU-udgifter og arbejdsudbud.
- 4) Midlerne skal ligeledes dække administration, taxameterudgifter, statslig elevstøtte mv. Der udestår vurdering af evt. arbejdsudbudsvirkninger af puljen til efterskoleophold, som udbores ifm. udmøntningsmodel. Evt. provenumæssige konsekvenser heraf håndteres inden for den afsatte reserve til nye tiltag, opfølgning mv.
- 5) Indebærer bl.a. ændringer i udgifter til efteruddannelse mv. I de første år efter omlægningen vil der være krydseffekter fra hhv. omlægning til epX og omlægning af 10. klasse, som indebærer afledte virkninger på udgifter til hhv. undervisningstilskud og SU på øvrige undervisnings- og uddannelsesstilbud. I disse år er ændringen i udgifterne henført til de pågældende undervisnings- og uddannelsesstilbud. Dette påvirker ikke skønnene efter indfasningsårene.
- 6) Der afsættes en reserve til nye tiltag, understøttelse af og opfølgning på epX-reformen og ekspertgruppen for stx, htx og hhx mv. af reformen. Der er endvidere afsat midler i reserven til at dække mindreindtægter til arbejdsudbud forbundet med pulje til ophold på efterskoler og frie fagskoler.

Kilde: Egne beregninger.